

Korunması Gereken Kültür Varlığımızı Yaşatalım...

ELEKTRİK FABRİKASI KAMUYA DEVREDİLSİN

TMMOB İzmir İl Koordinasyon Kurulu (İKK), tarihi Elektrik Fabrikası'nın özelleştirme adı altında satılması girişimini, kitlesel basın açıklaması düzenleyerek protesto etti.

CHP İzmir milletvekillerinin de destek verdiği ve fabrika bahçesinde 16 Mart 2018 tarihinde gerçekleştirilen açıklamada ortak metni, TMMOB İzmir İKK adında Şubemiz Yönetim Kurulu Başkanı Şebnem Seçkin Uęurlu okudu.

Fabrikanın arazisiyle birlikte satılması için Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından ilana çıkıldığıının hatırlatıldığı açıklamada, Ankara Doğal Elektrik Üretim ve Ticaret A.Ş.'nin diğer taşınmazları ile birlikte taşınmazın 'satış' yöntemi uygulanmak suretiyle 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun hükümleri çerçevesinde özelleştirileceğine dikkat çekildi.

İlanın İzmir Büyükşehir Belediyesi başta olmak üzere, kentteki hiçbir kurum ve kuruluşun bilgilendirmeden

yayımlandığına dikkat çekilen açıklamada, şu bilgilere yer verildi:

"Ankara Doğal Elektrik Üretim ve Ticaret A.Ş.'nin diğer mllkleri içinde bir satır olarak yer verilen ibarenin, tarihi Elektrik Fabrikası'nı kastettiğini ancak dikkatli gözler fark edilebilirdi. İlanın eki olarak sadece İnternet üzerinden erişilebilen tanıtım dokümanı incelendiğinde '10.720 metre kare yüzölçümlü taşınmaz ve üzerindeki yapılar' ibaresi ile tanıtılan taşınmazın, tarihi Elektrik Fabrikası olduğu ortaya çıktı. Tanıtım dokümanının yapılaşma durumuna ilişkin şu bilgiler yer alıyor:

'Parsel üzerinde, 1926 yılında inşa edilmiş Türkiye'nin linyit kömürü ile üretim yapan ilk tesisi olan tarihi elektrik santrali (elektrik fabrikası olarak da anılır) bulunmaktadır. 1989 yılına kadar aralıksız çalışan tesis yetersiz ve verimsiz hale gelince kapatılmıştır, o günden buyana metruk ve harap haldedir.'

Hukuki durumuna ilişkin ise 'parsel ile ilgili devam eden herhangi bir dava mevcut değildir' ifadeleriyle yetinilmektedir. Oysa **arazisi için satıl-**

mak istenilen Elektrik Fabrikası, İzmir 1 No'lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 8 Ocak 1998 tarihli kararıyla 'Korunması Gerekli Kültür Varlığı' olarak tescillenmiştir. Tapu kaydına da yansıyan bu tescile ilişkin kurul kararında yapının özellikleri nedeniyle tarihi belge niteliği taşıdığı ve gelecek kuşaklara iletilmesi gerektiği belirtilmiştir. Tanıtım dokümanı ekine konun tapuda da yer alan ve yapı ile ilgili sıradan bir detaymış gibi gözden uzak tutulan bu gerçek, 'metruk ve harap' olarak nitelendirilen yapının bu şekilde satışına engeldir. İlanda belirtildiği gibi Elektrik Fabrikası, Devlet İhale Kanunu'nun kısıtlamalarına tabi olmadan, arazisi için satılmak istenmektedir. Ayrıca ilanda 'ADÜAŞ ihaleyi yapıp yapmamakta, dilediğine yapmakta serbesttir' ibarelerinin yer alması dikkat çekicidir."

"Bina Anıt Nitelięinde"

Elektrik Fabrikası'nın restore edilerek kültür merkezi olarak kullanılan tarihi Havagazı Fabrikası ile birlikte İzmir'in sanayileşme tarihinde önemli yeri olan anıt niteliğindeki yapılardan biri olduğunun vurgulandığı açıklamada, Elektrik Fabrikası'nın tarihi önemini şöyle özetledi:

"Bugün yine müze olarak hizmet vermeye devam eden İstanbul'daki Silaharaęa Santrali ile aynı dönemde faaliyetlerine başlamıştır. Elektrik Fabrikası'nın temeli, Osmanlı döneminde, 1913 yılında imzalanan 'yabancı ortaklığa imtiyaz veren sözleşmeye dayanılarak' 1926 yılında Belçikalı Traction-Electricite şirketi tarafından atılmıştır. Santralin 18 Ekim 1928'de devreye girmesiyle birlikte kentte yaşam değışmeye başlamış, sokak ay-

dınlatmasında hava gazından elektrige geçilmiş, ilerleyen yıllarda ise atlı tramvaylar yerine trolleybüsler devreye girmiştir. Resmi Gazete'de 27 Temmuz 1943 tarihinde yayımlanan 'İzmir Tramvay ve Elektrik Türk Anonim Şirketi İmtiyazı ile Tesisatının Satın Alınmasına Dair Mukavelenin Tasdiki ve Bu Müessesenin İşletilmesi Hakkında Kanun' kapsamında satın alınarak, kamulaştırılmıştır.

Kamulaştırılmasının ardından kapasitesi artırılan Elektrik Fabrikası, uzun yıllar İzmir Belediyesi bünyesindeki Elektrik Su Havagazı Otobüs ve

Trolleybüs Genel Müdürlüğü (ESHOT) tarafından işletildi. Zamanla farklı kamu kuruluşları tarafından işletilen Elektrik Fabrikası, 1989'da üretimin durdurulmasının ardından 'metruk ve harap yapı' haline dönüştürüldü. Önce teknoloji tarihi açısından önemli ekipmanlar ve cihazlar hurdaya ayrılarak, yok edildi. İçi boşaltılan tarihi değeri-miz 'yıkıma' terk edildi. **Bugün sıradan bir ilanla arazisi için satılmak istenen Elektrik Fabrikası, tarihi ve kentsel dokuyu yağmalamaya dayalı, betonlaşma temelli büyüme politikalarına karşı dimdik ayakta durarak, direnmektedir."**

"Teknoloji Müzesine Dönüştürülsün"

İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından İzmir Yeni Kent Merkezi İmar Planlarına yönelik uluslararası fikir yarışmasının şartnamesinde Kültür ve Tabiat Varlıkları Yasası kapsamındaki diğer yapılarla birlikte Elektrik Fabrikası'nın da korunması ve mimari özelliklerine uygun olarak yeniden işlevlendirilmesinin önerildiğinin hatırlatıldığı açıklamada, şöyle denildi:

"Jürinin değerlendirme raporunda da 'Binalarla değil, kamu mekânları açısından kimlik ve koruma sorunu' başlıkları tarifiyle 550 hektarlık bu alandaki koruma ve kamu kullanımı konusu vurgulanmıştır. **Elektrik**

Fabrikası'nın kamusal kimliğinin yok edilmesine neden olacak özelleştirme kararıyla, İzmir Yeni Kent Merkezi İmar Planlarının temel ilkeleri tamamen yok edilmektedir."

Elektrik Fabrikası'nın ülkenin en zor yıllarından kıt kaynaklarla kamulaştırıldığına vurgu yapan açıklamada, "bu tarihi değerimizin özelleştirme adı altında haraç-mezat satılmasına İzmirli olarak izin veremeyiz" ifadelerine yer verildi. Mimarlar Odası ve EMO İzmir Şubelerinin yanı sıra İzmir Büyükşehir Belediyesi ve İzmir milletvekillerinin de Elektrik Fabrikası'nın tapusunun yeniden İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne devrilmesine ilişkin çağrıda bulunduğu dikkat çekilen açıklamada, yurttaşlara yönelik çağrı ile sonlandırıldı:

"Kentin, İzmirlinin bu ortak sesini, hep birlikte büyütelim; tarihi değerimizin kültürel yaşama katkı sağlayacak şekilde teknoloji müzesi ve eğitim merkezine dönüştürülmesi çağrımızı tekrarlıyoruz. 'Korunması Gerekli Kültür Varlığı' niteliğindeki Elektrik Fabrikası'nın 'özelleştirme' adı altında zamanla yok edilerek, arazisinin ticari olarak yapılaşmaya açılmasına karşı hep birlikte mücadele edelim."

VIII. Mühendislik Mimarlık Öyküleri Yayımlandı

TMMOB'nin 2006'dan beri sürdürdüğü "Mühendislik Mimarlık Öyküleri" serisinin sekizinci kitabı okuyucuyla buluştu. Mühendislik Mimarlık Öyküleri'nin sekizincisinde 11 öykü yer alıyor. İlk olarak Mahmut Kiper'in kaleminden "21. Yüzyıla İlk Giren Adam: Aykut Göker" başlıklı öyküye yer verilen kitapta, Doğan Hasol'un "Önce İTÜ Vardı", Gülsün Tanyeli'nin "Türkiye Köprüleri" Nadir Avşaroğlu'nun "Kömürün Hüzünlü Bandosu" ve "Bir Ömürdür Vardiya" başlıklı çalışmaları yer alıyor. Kitapta Fatma Afyoncu'nun "XVII. Yüzyılda Hassa Mimarları Ocağı", C. Hakan Gür'ün "Türkiye'de Metalurji Mühendisliği Eğitiminin Tarihçesi", Feza Günergun'un "Osmanlı Mühendis-Mimar Cemiyeti", Meltem Gürel'in "Dekorasyondan İç Mimarlığa", Halit Suıçmez'in "Fındığın Öyküsü", Önder Küçükerman'ın ise "Beykoz Camları" başlıklı çalışmaları da okuyucuya sunuluyor.

Ülkemizin sanayileşme serüveninin dönüm noktalarına ilişkin öykülerin derlendiği çalışma, planlı kalkınma döneminin yaratıcı uygulamalarına ilişkin de en önemli kaynaklardan birini oluşturuyor. Sadece TMMOB'nin kurumsal tarihine değil aynı zamanda Türkiye'deki mühendislik, mimarlık ve şehir plancılığı mesleklerinin tarihine de ışık tutan "Mühendislik Mimarlık Öyküleri"nin sekizinci kitabına http://www.emo.org.tr/ekler/f611c63cf23fb6a_ek.pdf?tipi=2&turu=X&sube=7 adresinden ulaşabilirsiniz.

